بەشێك لە پەیامەكانی نوور

زللەی میهرەبانی

بدیع الزمان

سعیدی نوورسی

دایناوە

فاروق رسول یحیی

كردوویە بە كوردی

★ ئەم پەیامە بدیع الزمان مامۆستا سعیدی نوورسی بە تورکی دایناوە ٠

★ مامۆستا « احسان قاسم الصالحي » کردوویە بە عەرەبی ٠

★ فاروق رسول یحیی لە عەرەبی‌یەوە کردوویە بە کوردی ٠

★ چاپی یەکەم ٠

★ ١٤٠٩ك ـ ١٩٨٩ز ٠

★ مافی چاپ هی وەرگێڕە ٠

★ چاپخ[illegible] شاد » بەغدا ٠

١٦ / ٩ / ١٩٩٢

لەمعەی دەهەم

لە کتێبی « لەمعەلەر »

زللەی میهرەبانی

بدیع الزمان

سعیدی نوورسی

داینـاوە

فاروق رسول یحیی

کردوویە بە کوردی

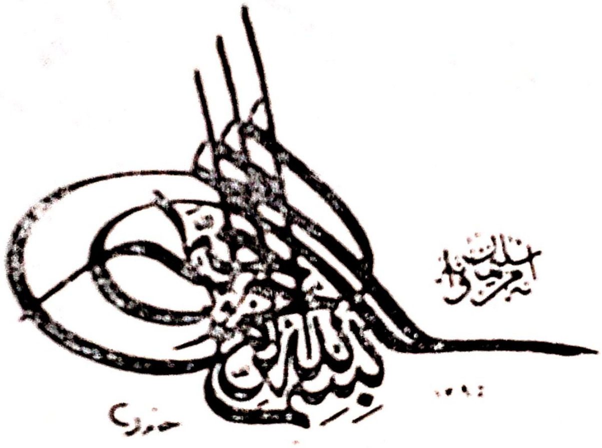
بسم الله الرحمن الرحيم

پێشەکی وەرگێڕی عەرەبی

ناونیشانی ئەم پەیامە لەوانەیە بۆ یەکەمجار سەرنجی خوێنەری بەڕێز ڕابکێشێ ، چونکە تا ئێستا بەو واتایەی کە لێرەدا مەبەستە بەکار نەهێنراوە • بەڵام بە هۆی زۆریی بەکارهێنانی لەلایەن مامۆستا نوورسی یەوە ، بووە بە زاراوەیەکی تایبەتی کە واتاکەی بریتی یە لەوەی : هەر بەڵاو موسیبەت و ڕووداوێك تووشی قوتابی ی قورئان ببێت ، هی کەمتەرخەمی کردنیەتی لە خزمەتگوزاریی قورئاندا • وەك بڵێی قەدەری خواوەند بەو ڕووداوە زللەیەکی لێدەدات تاکو لەو بێئاگایی یە بێداربێتەوەو بگەڕێتەوە سەر ڕێی ڕاست • کەواتە مەبەست لەو « زللە »یە :

بێدارکردنەوەو تەمێ کـــردنو هـــەندێ جـــاریش سەرزەنشتە • هەموو ئـەم واتایانەش لە ناونیشانەکەدا مەبەستن •

ناوەرۆکی پەیامەکەش ئـەم فەرموودە پیرۆزەی پێغەمبەر (صلی اللّٰه علیه وسلم) بـــە جوانی ڕوونی دەکاتەوە کە دەفەرموێ : « اذا قَصَّرَ العبدُ في العملِ ابتلاهُ اللّٰهُ بالهمِّ »(١) •

شێخی گەیلانی ـ خوا لێی ڕازی بێ ـ واتای وشەی : « الهمّ » کە لـە فەرموودەکەدایە بەم جۆرە لێك‌دەداتەوە ، دەفەرموێ :

« واتە : خواوەند تووشی خەمی ڕزقێ کە بۆی نەنووسراوەو ، خەمی ماڵومنداڵو ، ئازاری خێزانو ،

---

(١) حديث حسن ، رواه احمد في الزهد مرسلا • بڕوانە : « فيض القدير » للمناوي ، واتـە : ئەگەر مرۆڤ لە کردەوەی چاکدا کەمتەرخەمی بکات ، خوا تووشی خەفەتی دەکات •

نوقسانی‌و ناته‌واوی له قازانجه‌كانی گوزه‌رانی دنیاو ، بێ‌گوێیی منداڵ‌و ، شه‌ڕوئاژاوه‌و زمان‌درێژیی ژنی ده‌كات ٠ ئنجا ڕووه‌و هـه‌ر لایه‌ك بڕوات ، پێی هه‌ڵده‌كه‌وێ هه‌موو ئه‌مانه‌ی تووش ده‌بێ ، له تۆڵه‌ی كه‌مته‌رخه‌می كردنیا له گوێڕایه‌ڵیی فه‌رمانه‌كانی خواو له ئه‌نجامی سه‌رقاڵ‌بوونیا به دنیاو خه‌ڵكی دنیاوه »(٢) ٠

ئـه‌م په‌یامه‌ش بریتی‌یه لـه چه‌ند ڕووداوێكی واقیعی‌و چه‌ند تاقی‌كردنه‌وه‌یه‌كی په‌روه‌ردگری‌یانه ، كه خوای گه‌وره هێناونی‌یـه‌ته ڕێگای ئه‌وانـه‌ی لـه خزمه‌ت‌گوزاریی قورئانی پیرۆزدا كاریان كردووه ٠ هه‌ریه‌كه له‌وان ئـه‌و به‌ڵایه‌ی كـه لـه ئه‌نجامی كه‌متـه‌رخه‌می‌كردنیه‌وه لـه كاركردندا تووشی‌بووه ، ده‌یگێڕێته‌وه ٠ هـه‌ندێ جاریش مامۆستا نوورسی‌خۆی له بریی هـه‌ندێكیان ده‌یگێڕێته‌وه ، دوای ڕوخسه‌ت وه‌رگرتن لێیان ٠

---

(٢) بڕوانه : « الفتح الرباني » للشيخ عبدالقادر الگيلاني ص١٠٢ المجلس الثاني والعشرون ٠

ئەو بەڕێزانە ، ئەوانەن کە لە پێشەنگی کاروانی خزمەت نوزاریی قورئانداو ، بناغـــەی کۆلەکـــەی پەیمەکانی نوور بوون • خوێنەری بەڕێزیش لە کاتی خوێندنەوەی باسی ئەو زللانەی لەوانە دراوە ، هەست دەکات کە چەندە بایەخیان بە کرداری دڵودەروون داوەو ، چەندە یەقینیان بووە بەوەی کە تا ئەو کردارانە پاك بن ، زیاتر ڕەزامەندیو تەوفیقی خوایان دەستگیر دەبێ • هەروەها بۆی دەردەکەوێ کە چەندە خاوەن ئـەدەب بوون لە بەرامبەر قەدەری خوای گەورەوە ؛ چونکە هەریەکەیان سووچی ئەو بەڵایەی تووشی بووە دەخـــاتە ئەستۆی « دەروونی بەدخوازی ـ نەفســی ئەممارە »ی خۆیو کەمتـەرخەمیو سستی کردنیـەوە لە جێبەجێ کردنی فەرمانەکانی خوای گەورەدا •

مامۆستا نوورسی لە ساڵەکانی « سی »دا و پاش ئەوەی هەشت ســـاڵی بە ڕەهەندەیی لە « بارلا »دا بردەسەر ، ئـەم پەیامەی داناوە • باری گشتیی ئـەو کاتەی تورکیاش یەکپارچە بریتی بووە لە دوژمنایەتیی

توندوتیژو هێرش کردن بۆ سەر قورئانو شوێن کەوتوانیو هەموو ئەو شتانەی پەیوەندیان بە ئایینی ئیسلامو زمانی عەرەبی یەوە ببوایە • ئەوەبوو چەند یاسایەك دانرانو سەپێنران ، وەك : یاساکانی سەپاندنی بانگدانو وتاری هەینی بە تورکیو ، قەدەغەکردنی «قورئان»و زۆرلە خەڵك کردن بۆ خوێندنەوەی وەرگێڕراوە توورکی یەکەیو ، سەپاندنی جل وبەرگی ئەوروپاییو ، قەدەغەکردنی نووسین بە پیتی عەرەبیو ••• هاوچەشنی ئەمانە ، لەو یاسایانەی کە پەیوەندیی ئیماندار بە ئایینو قورئانەکەیەوە ببچڕێت • لەبەر ئەوە شوێن کەوتوانی قورئان بە توندی دەستیان بە قورئانەکەیانەوە گرتو ژیانی خۆیان لە پێناوی پاراستنیدا تەرخان کرد • ئیتر خزمەت کردنو هەوڵدانیان بۆ قورئانی پیرۆز ڕووی دڵو دەروونیشی گرتبوونەوەو واتا بەرزەکانی قورئانیان کردبوو بە چەند کردارو ڕەوشتێکی جوان کە لە هەڵسوکەوتیاندا بە جوانی دەردەکەوت • ئەمەش بەهۆی ئەوەی کە شەو

و ڕۆژ سەرگەرمی خوێندنەوەی بوونو ، بە جۆرێکی وردو جوانیش خەریکی لێکۆڵینەوەی تەفسیرە مەعنەوی یەکەی دەبوون کە پەیامەکانی نوورەو ، لە پێناوی خزمەت کردنی قورئاندا ، بە خەتی دەست ئەم پەیامانەیان دەنووسی یەوەو بڵاویان دەکردنەوە .. ئیتر لە کاتی بەجێ هێنانی ئەم کارانەدا چەندین بەڵگەی پتەویان لە دڵدا دادەمەزرا ، سەبارەت بە چەسپاندنی بیروباوەڕیان لە بابەتەکانی : یەکتایی خواو ، ڕاستی ی پێغەمبەرایەتی و ، حەقیقەتی قیامەت ، بەم بەڵگە پتەوانەش توانیان هەموو ئەو گومانانەی کە لە هەموو لایەکەوە لە ڕوویاندا هەڵدەتۆقین ، دەمکوت بکەن .

ئەم کارە گەورەو پیرۆزە ، شەیتانەکانی جینی و ئینسی خستە مەراقەوە ، لەبەر ئەوە هەوڵیان دا چەندین کۆسپو تەگەرە بخەنە بەردەم ئەم کارەوە . بەڵام بەهۆی ئەو شەوقو ئیخلاسە بێ گەردەی کە لە دڵو دەروونی خزمەتگوزارانی قورئاندا بوو ، ئەمان بەسەر ئەو هەموو کۆسپو تەگەرانەدا زاڵ بوون .

بەم جۆرە و بە فەزڵی خوای گەورە ، دڵی هەزارانیان ڕووناك كردەوەو ، لە تاریكیی سەرسامیو گومڕاییی ڕزگاریان كردن •

لە خوای گەورە داواكارین ، لـە كەمتەرخەمی-كردن بمانپارێزێو ، تۆفیقمان بدات بۆ : نیازی پاكو ، تێگەیشتنی ڕاستو ، ڕاستی لە قسەو كرداردا •

وصلّ اللهم على سيدنا محمدٍ وعلى آله وصحبه اجمعين •

احسان قاسم الصالحي

لەمعەی دەهەم :

زللەی میهرەبانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ
مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ
اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ

سورة آل عمران / ٣٠

ئەم (لەمعە)یە یەکێك لە نهێنی یەکانی ئەم ئایەتە پیرۆزە ڕوون دەکاتەوە • ئەوەش بە بۆنەی باسکردنی چەند زللەیەکی میهرەبانیو پەروەردەیی

که لەو برایانەم دران لەم خزمەتگوزارییە بەرزو پیرۆزەی قورئاندا کاردەکەن • ئەو زللەخواردنانەشیان لە ئەنجامی چەند هەڵەو لەبیرچوونو بێئاگاییەك بوو که لە سروشتی هەموو مرۆڤێکدا هەن •

جا لەم ئایەتەدا زنجیرە کەرامەتێك ڕوون دەکەینەوە کە خوای گەورە لە خزمەتکردنی قورئانە بەرزو پیرۆزەکەیدا پیشانی دەدات • ئەو کەرامەتەی شێخی گەیلانیش ڕوون دەکەینەوە کە هانا دەباتە لای خوای گەورەو لێیدەلاڵێتەوە تاکو خزمەت گوزارانی ئەم ڕێگایە بپارێزێ •

بەڵێ ، ئەم کەرامەتە ڕوون دەکەینەوە ، تاکو کارگوزارانی ئەم ڕێگایە لە ئیخلاسو دڵسۆزیو دامەزراویو هەڵمەتو لێبڕانیاندا زیاتر بەردەوامو دامەزراوبن •

بەڵێ ، کەرامەتی کارکردن بۆ ئەم خزمەت-گوزارییە بەرزە ، کە خزمەتکردنی قورئانی

پیرۆزە ، سێ جۆرە :

جۆری یەکەم :

بریتی‌یە لە ئامادەکردنی هۆکانی کارو خزمەت‌کردن‌و ، هاندانی کارگوزاران بۆ خزمەت‌کردن •

جۆری دووهەم :

بریتی‌یە لە دەرکردن‌و دوورخستنەوەی زیان‌و ڕێگرانی ئەم ڕێگایەو ، تەمێ‌کردنی ئەوانەی دەبنە کۆسپ لە ڕێگایدا ، بە تۆڵەلێ‌سەندنەوەیان •

سەبارەت بەم دوو جۆرەیان ، بەسەرهات‌و ڕووداوی زۆر هەیە(١) • جا لەبەر ئەوەی نەبێتە

(١) ئەوانەی کە بە چاوی کەم سەیری قوتابییانی نووریان دەکردو ئازاریان دەدان ، بە چەندین جار لەو ئازارە زیاتر لە دنیادا سزادرانەوە ، جا با ئازاری قیامەتیش لەولاوە بووەستێ کە زۆر لە هی دنیا توندو سەخت‌ترە •

[سی• نوورسی]

مایـــەی بێزاری ، ئـــەوا باسکردنیـان بۆ کاتێکی تر هەڵدەگرین • بەڵام ئێستا دەست بە باسکردنی « جۆری سێهەم » دەکەین ، کە باسکردنی لە هەموان سووکترو تێگەیشتنی لە هەموان ئاسانترە •

جۆری سێهەم :

ئـەم جۆرە بریتی‌یە لەوەی کە خزمەتگوزارە دڵسۆزەکانی ڕێگای خزمەتکردنی قورئان ، هــەر کاتێ سستی‌و کەمتەرخەمی ڕوویکاتە کارەکەیان ، ئەوا زللەی میهرەبانی‌و بەزەیی دەخۆن‌و ، بەم جۆرە بێدار دەکرێنەوە ، ئنجا ئەوانیش بەمە ڕادەچڵەکێن‌و هۆشیار دەبنەوەو ، بە پەلەو لێبڕانەوە ، جارێکی تر ، دەست بە کارو خزمەتی خۆیان دەکەنەوە •

ڕووداوەکانی ئـــەم بەشە لــە (سەد) ڕووداو زیاترن • بــەڵام لێرەدا نزیکـــەی بیست ڕووداوێک دەگێڕینەوە کە هەندێکیان بەسەر براکانماندا هاتوون ، دەدوازدەیەکیان زللەی میهرەبانییان خوارد ، بـــەڵام

نزیکـەی حەوتیـان زللەی توندوتیژی سەرزەنشتییان لێدرا ، کە یەکەم کەسیان منی (سەعید)ی هــەژار بوو !

ئیتر بەم بۆنەیەوە بــە تەواوی دڵنیا بووم لەوەی کە تاکو بە کاری تایبەتیی خۆمەوە خەریك بووبێتم‌و ، ئەم کارە تایبەتی‌یانەش لــە خزمەت‌کردنی قورئاندا سستیان کردبێتم ، یان تەنها خەریکی شتە تایبەتی‌یەکانی خۆم بووبێتم‌و وتبێتم : « من چیم لە خەڵکی داوە ؟ » •• ئەوا یەکسەر زللەکەم لێدراوەو بێدارکراومەتەوە ، لەبەر ئەوە لەوپەڕی دڵنیاییدام کە ئەم سزایە ئەنجامی سستی‌و پشت‌گوێ‌خستنی ئــەرکی سەرشانمە لــە خزمەت‌کردنی قورئاندا • چونکـە ئەو زللەیەم بــە پێچەوانەی ئەو مەبەستە لێدەدرا کە ـ لە ڕاستیدا ـ بەرەو غەفلەت دەیبردم •

پاشان لەگەڵ براکانمدا سەرنجی ئەو ڕووداوە بێدار کردنەوە پەروەردگاریانەماندا کــە بەســەر

براکانی ترمدا هاتبوون • پاش سەرنجدان لە یەك بەیەکیان ، بۆمان دەرکەوت کە هەرکات کاروباری خزمەتی قورئانیان پشت گوێ خستبێ ، ئەوا ئەو زوڵلانەیان بە پێچەوانەی مەبەستەکانیان ئاراستە کراوە، لەبەر ئەوە بە تەواوی قەناعەتمان پەیداکرد ، کە ئەو سزاو ڕووداوانە یەکێکن لە کەرامەتەکانی خزمەتی قورئان •

★ ★ ★

★ نموونەی یەکەم :

« منی هەژاری دەرگانەی خوام » ! چونکە لە کاتێکدا کە خەریکی وتنەوەی وانەی حەقیقەتەکانی قورئان بووم بە قوتابی یەکانم لە (وان) ، لەم کاتەدا ڕووداوەکانی « شێخ سەعیدی پیران » بەرپرسیارانی دەوڵەتی خستبووە دڵەتەپێ و مەترسی یەوە • هەرچەندەش ئەو کاربەدەستانە لە هەموو کەسێك بە گومان بوون ، بەڵام هیچ خراپەیەکیان بەرامبەرم نەکرد و هیچ بەڵگەیەکیشیان بە دەستەوە

نەبوو تاکو بیانووم پێبگرن ، هـەر بـەم جۆرەش ڕەفتاریان لەگەڵ کردم هەتا لە خزمەت کردنی قورئانا بەردەوام بووم • بەڵام کاتێ لەبـەر خۆمەوە وتم : « من چیم لە خەڵکی داوە ؟ » و بیرم لە تەنها خـۆم کردەوەو ، لە مەیدانەکە کشامە دواوەو ڕۆشتمە ناو ئەشکەوتەکانی چیای « ئەرەك » تاکـو خۆم بۆ قیامەت دەرباز بکەم ، کاتێ ئەمەم کرد ، هاتن لەو ئەشکەوتانە دەریان هێنام و گرتیانم و ، لـە ئەیالەتێکی ڕۆژهەڵاتەوە بـەرەو ئەیالەتێکی ڕۆژئاوا (بۆردوور) ڕەهـەندە (نفي) یان کردم ••

ئنجا کاربەدەستانی ئەم شارەیش زۆر بە توندی « موراقـەبە »ی دوورخراوەکانیان دەکـردو ، دەبوا هەموو ئێوارەیەك دوورخراوەکان لە لای پۆلیس خۆیان پیشان بدایەو ، بەمە ئامادەبوونی خۆیان دەربخستایە • بەڵام من و قوتابییە دڵسۆزەکانم لەبەر خزمەت گوزارییی قورئان لەم کارەدا لە خەڵك جیاکراینەوە • بەم جۆرە هیچ کاتێ بۆ دەرخستنی ئامادەبوونم نەڕۆشتمە ئەوێ و

کەسم لە کاربەدەستانی ئەوێ نەناسی • بگرە کاتێ
(فەوزی پاشا) هات بۆ (بۆردوور) ، والیی شار
سکاڵای ئەم کارەی ئێمەی لە لا کردبوو ، ئەویش لە
وەڵامدا وتبووی : « ڕێزی بگرنو کارتان بە سەریەوە
نەبێ » ! لە ڕاستیدا تەنها کەرامەتی خزمەت کردنی
قورئانی پیرۆز بوو ئەم قسەی لە دەم دەرکرد ! چونکە
کاتێ پاش ئەو ڕووداوە ئارەزووی ڕزگارکردنی خۆمو
چاککردنی ئاخیرەتی خۆمم بەسەردا زاڵ بووەوەو ،
بە جۆرێکی کاتی سستی ڕووی کردە کارەکانم لە
خزمەت کردنی قورئاندا ، لەم کاتەدا ، بە پێچەوانەی
مەبەستە چاوەڕوان کراوەکەم سزا درام • واتە لە
بۆردوورەوە بەرەو جێگایەکی تر ڕەهەندەیان کردم ،
ئەوەبوو بۆ شاری (ئیسپارتە)یان بردم • دیسانەوە
لەوێ دەستم کردەوە بە کارکردن بۆ قورئانی پیرۆز •
بەڵام پاش تێپەڕبوونی بیست ڕۆژ بەسەر ئەم
خزمەتگوزاری یەی قورئاندا ، هەندێ لەو کەسانەی
مەترسییان هەبوو ، زۆر جار دەهاتن ئاگاداریان

دەکردمەوەو دەیانوت : « لەوانەیە کاربەدەستانی شار ئەم کارەی تۆیان پێباش نەبێ ! کەواتە ئارام بگرەو پەلە مەکە » .. لەمەوە بایەخدان بە تەنها خۆم و دوارۆژی تایبەتیی خۆم بەسەرمدا زاڵبووەوە ، داوام لە برادەران کرد نەیەن بۆ لام . بەم جۆرە خۆم لە مەیدانی کار کێشایە دواوە . ئنجا جارێکی تر ڕەهەندەیی هاتەوەو بۆ جێگایەکی تری سێهەم ، کە (بارلا)یە ، ڕەهەندە کرام .

لە (بارلا)شدا هەرکات سستی ڕووی بکردایەتە کارکردنم بۆ قورئان‌و ، بایەخم تەنها بە نەفسی خۆم بدایەو تەنها هەوڵم بۆ چارەسەرکردنی کاروباری قیامەتی خۆم بوایە ، ئەوا یەکێك لە هەژدیهاکانی ئەهلی دنیا بەسەرمدا زاڵدەبوو و ، موناففیقێك ڕێگای پێدەگرتم .

جا برایانم ! ئامادەم هەشتا ڕووداوی وەك ئەم جۆرەتان بۆ بگێڕمەوە ، کە تەنها لە ماوەی ئەو هەشت

ساڵەی مانەوەم لە بارلادا بەسەرم هاتن • بەڵام لـــە ترسی بێزاربوونتان هەر بەوەندەی باسم کـردن وازدێنم •

برا خۆشەویستەکانم ! وا ئـــەو زللە پڕ لـــە میهرەبانی‌یانەی لێم دران ، بۆم باس‌کردن • جا ئەگەر ڕێگـام بدەن ئـەو زللانـەش کـه لـــە ئێوە دراون بیانگێڕمەوە ، ئەوا ئەوانیش دەگێڕمەوە • هیواداریشم دڵگران نەبن • خۆ ئەگەر هی وایشتان ببێ حەز بـە گێڕانەوەی نەکات ، ئەوا ناوی ناهێنم •

★ ★ ★

★ دووهەم : « عبدالمجید »ی برامە •

کـــە یەکێکە لــە قوتابی‌یە خۆبەختکـــەرو کارگوزارو دڵسۆزەکانم •

کاتی خۆی خانوویەکی خنجیلانەی لـە شادی (وان) هەبوو ، گوزەرانیشی بە گوێرەی دڵ بوو ،

ئەمە سەرەڕای ئەوەی کە بە دەرس وتنەوەوە خەریك بوو • پاشان بارودۆخێکی وا هاتە پێشەوە کە کاروباری خزمەت کردنی قورئان پێویستی دەکرد بەرەو شوێنێکی دووری سەرسنوور بڕۆم ، ویستم لەگەڵ خۆمدا بیبەم ، بەڵام ئەو بەمە ڕازی نەبوو ، وەك بڵێی وای پێ باش بێ کە منیش نەڕۆم ، چونکە لەوانەیە کارە کە شتێکی لەبارەی سیاسەتەوە تێکەڵ بێ و ، دوور نییە دووچاری ڕەهەندەیشی بکات و ، وای بە باش زانی کە هەر لەوێ بمێنێتەوە • ئیتر بەم جۆرە لەگەڵماندا بەشداریی نەکرد • بەڵام زللەکەی وا لێدرا کە پێچەوانەی مەبەستەکەی خۆی هاتەدی و ، هەرگیز چاوەڕێی شتی وای نەدەکرد • ئەوەبوو لەوێ ڕەهەندەیان کردو لە خانوە جوانکیلەکەی دوور خرایەوەو ناچار کرا بڕوات بۆ « ئەرگانی »[٢] •

---

(٢) ئەرگانی : قەزایەکی سەر بە ئەیالەتی « ئەلازیغ »ی تورکیایە و ، (٥٠٠کم) بەرەو ڕۆژئاوا لە « وان »ەوە دوورە • [وەرگێڕ] •

★ سێهەم کەس « خەلووصی »یە(٣) •

کە یەکێکە لە هەرە خزمەتگوزارەکانی قورئان•
کاتێ ڕۆشتەوە بۆ شارەکەی خۆی و لە هەموو لایەکەوە
هۆکانی لەزەتبردن لـــە جوانیو بەختەوەریی دنیـــا
دەورەیان داو ، بە دیداری دایكو باوکی شاد بوو لە
پاش ماوەیەکی دوورو درێژی جوداییو دووریو ،
بە جلو بەرگی ئەفسەریو ڕوتبەی بەرزەوە گەڕایەوە
شارەکەی خۆی ، دنیای خۆشو ڕەنگین هاتە پێش چاو •
ئەمەش وای لێکرد کە هەندێ سستی لـــە خزمەت ـ
گوزاریی بێ گەردی قورئاندا بکات •

بەڵێ ، ئەوانەی لە بواری خزمەتکردنی قورئاندا
کار دەکەن ، دەبێ یان پشت لە دنیا هەڵکەن ، یان
دنیا پشتیان لێهەڵدەکات ، تاکـو بەوپەڕی لێبڕانو

---

(٣) خەلووصی لە سەربازگەیەکی نزیکی « بارلا »دا ئەفسەر بووە • بڕوانە : « ذكريات عن سعيد النورسي » ترجمة : اسيد احسان قاسم ص٤٢ [وەرگێڕ] •

ئیخلاس‌و چوست‌و چالاکی کاره‌کانیان ڕابپه‌ڕێنن •

جـا هـه‌رچه‌نده « خـه‌لووصی » مرۆڤێکی خۆڕاگره‌و دڵی ئه‌وه‌نده دامه‌زراوه که له جێی خۆیدا نابزوێ ، به‌ڵام ئه‌م بارودۆخه دنیایی‌یه جوانه‌ی که له ڕوویدا پێ‌که‌نی ، سستی کرده‌وه‌و ، هه‌نده‌ی نـه‌برد زلله‌یه‌کی میهره‌بانیی لێ‌درا • ئه‌وه‌بوو به درێژیی دوو ساڵی ڕه‌به‌ق چه‌ند مونافقێك ژیانیان لێ‌تاڵ‌کردو له‌تام‌و له‌زه‌تی دنیا بێ‌به‌شیان کرد ، تا وایان لێ‌کرد بێز لـه دنیا بکاته‌وه‌و پشتی تێ‌بکات‌و ، دنیاش بێز له‌م بکاته‌وه‌و پشتی تێ بکات ، ئنجا به‌وپه‌ڕی چوست‌و چالاکی‌یه‌وه هاته‌وه ژێر سایه‌ی ئاڵای خزمه‌ت‌گوزاریی قورئان‌و به توندی ده‌ستی پێوه‌گرت •

★ **چواره‌م : « حافظ ئه‌حمه‌دی موهاجیر »ه(٤) •**

وا ئه‌وه‌ی به‌سه‌ری هـاتووه ، خـۆی بۆتانی ده‌گێڕێته‌وه :

---

(٤) مه‌به‌ست لـه وشه‌ی : « حافظ » له‌به‌رکه‌ری قورئانه • [وه‌رگێڕ] •

« بەڵێ ، لە خزمەتکردنما بۆ قورئانی پیرۆز ئیجتیهادم کردو ، لەم ئیجتیهادەشا بە هەڵەدا چووم . چونکە بیرم تەنها لە ڕزگارکردنی ئاخیرەتی خـۆم کردەوەو ، هەر ئەوەندەی کە ئـەم ئارەزووەم تیـا دەرکـەوت ، لـە خزمەتکـردنی قورئانی پیرۆز خاوبوومەوەو ، یەکسەر زللەیەکی میهرەبانیم لێدرا ، هەرچەندەش توندوتیژ بوو ، بگرە لە ڕاستیدا زللەیەکی توندو سەرزەنشتێکی بەتین بوو . لـە خوای گەورە ئومێدەوارم بیکاتە کەفارەتی ئەو غەفلەتەی کـە لـە خزمـەتگوزاریی قورئاندا لێـم دەرکـەوت ..

ڕووداوەکەش بەم جۆرەی خوارەوەیە :

مامۆستا بەو بیدعەتانەی تازە پەیدابووبوون ڕازی نەدەبوو[٥] . جا لەبەر ئەوەی ئەو مزگەوتەی نوێژی

---

(٥) وەك نوێژ کردن و بانگدان، قورئان خوێندنو هاوچەشنیان بـە زمانی تورکی ، لەوبیدعـەتە نوێیانەی کە لە سەرەتای ساڵەکانی بیستەوە تا ساڵی ١٩٥٠ لەتورکیـا دروسـت کـرانو بەسەرخەڵکیدا دەسەپێنران . [وەرگێڕ] .

جەماعەتم تیا دەکرد لە شوێنی نیشتەجێ‌بوونی مامۆستاوە نزیك‌بوو و ، مانگە پیرۆزەکانی : (ڕەجەب ، شەعبان ، ڕەمەزان)یش لە هاتندابوون ، ئەوا ئەم وتووێژەی خوارەوە بە دەروونمدا هات‌و نەفسم پێی وتم :

ئەگەر بە جۆرە بیدعەتەکە نوێژ نەکەم ، لە کارەکەم‌قەدەغە دەکرێم . خۆ ئەگەر واز لە مزگەوتیش بێنم‌و نەبمە ئیمامی نوێژکەران ، مانای وایە پاداشتێکی زۆرم لە دەست‌دەچێ بە تایبەتی لەم سێ مانگە پیرۆزەدا . سەرەڕای ئەمانەش خەڵکی گەڕەك لەسەر وازهێنان لە نوێژی جەماعەت ڕادێن .. جا ئا لەم کاتەدا لە دەروونەوە حەزم دەکرد مامۆستا ـ کە لە ڕۆحم بەلامەوە ئازیزترە ـ بۆ ماوەیەکی کاتی ئاوایی (بارلا) بەجێ‌بهێڵێ‌و بۆ جێگایەکی‌تر بڕوات ، تاکو بە جۆرە بیدعەتەکە نوێژ بکەم . بەڵام من ئەوەم لەیاد چوو کە ئەگەر مامۆستا ـ با بۆماوەیەکی کاتییش بێ ـ ئێرە بەجێ‌بهێڵێ ، مانای وایە سستی ڕوودەکاتە خزمەتگوزاریی قورئان ..

تا لەم کاتەدا سزادرام و(٦) سزاکەش هەرچەند بە بەزەیی بوو ، بەڵام زللەیەکی ئەوەندە توندو بە هێز بوو کە لە پاش سێ مانگ هۆشم بە خۆمدا هاتەوە • جا ئومێدی گەورەم بە ڕەحمەتی فراوانی خوای گەورەیە کە هەموو دەقیقەیەکی ئەو موسیبەتەم بۆ بکات بە بەرستنی ڕۆژێکی تەواو ، وەك مامۆستا خۆی ـ بەو ئیلهامەی کە خوا تێی کەیاندووە ـ پێی ڕاگەیاندم • چونکە ئەو هەڵەیە بە هۆی هیچ هاندەرێکی خۆیی و کەسی یەوە نەبوو ، بەڵکو هۆکەی هەڵەکردنم بوو لە ئیجتیهادەکەمداو ، لەوەوە بوو کە بیرم تەنها لە ئاخیرەتی خۆم و پاداشت پەیداکردن بۆ (تەنها خۆم) کردەوە » •

★ پێنجەم : « سەیید حەققی »یە •

لەبەر ئەوەی خۆی لێرە لەگەڵماندا ئامادە نییە ،

---

(٦) لێرەدا سزاکەی باس نەکردووە • لەوانەیە بە پێویستی نەزانیبێ باسی بکات • [وەرگێڕ] •

وا من لە بریی ئەو دەیگێڕمەوە ، هەروەك لە بریی خەلووصی گێڕامەوە • دەڵێم :

سەیید حەققی بەو پەڕی ڕێکوپێکی کردو ئەرکی سەرشانی خۆی لە خزمەتگوزاریی قورئاندا بەجێ دەهێنا • بەڵام کاتێ کە بەرپرسیارێکی نەفام کرا بە « قازی » ، سەیید حەققی بیری کردەوە لەوەی کە هەموو ئەو پەیامانەی لە لای هەن ، بیان شارێتەوە • ئەمەش لەبەر ئەوەی نەوەك خۆی و ماموستای بە هۆیانەوە تووشی ئەشکەنجە ببن • ئەوە بوو بە جۆرێکی کاتی وازی لە خزمەتگوزاریی نوور هێنا • بەڵام یەکسەر زللەیەکی میهرەبانیی ئاراستە کرا ، چونکە دەعوایەکی لەسەر کرایەوە کە خەریك بوو ناچاری بکات هەزار لیرە بدات تا ڕزگاری ببێ لێی • بەم جۆرە ساڵێکی ڕەبەقی بە هەڕەشەلێکراوی بردەسەر • تاکو لە ئەنجامدا گەڕایەوە لامان بۆ کارو فەرمانبەرییەکەی خۆی و داوای خزمەتگوزاریی

قورئانی کرد • ئیتر خواوەند لەو گێژاوە دەربازی کردو حوکمەکەی لەسەر هەڵگرت‌و تەبرییە بوو •

پاشـــان کاتێ کە دەرگای مەیدانێکی نوێ بـۆ خزمەت‌کردنی قورئان لە قوتابییان کرایەوە، کە بریتی بوو لە نووسینەوەی قورئانی پیرۆز بە خەتی دەست‌و بە جۆرێکی تازەو جوان(۷) ، سەیید حەققی بەشـــی

---

(۷) چونکە ئەو کاتانە لە تورکیا قورئانی پیرۆز بە حەرفی عەرەبی قەدەغە کرابوو • ئەمە لـــە لایەکەوە ، لە لایەکی تریشەوە ئەم قورئان‌نووسینەوەیەی کـــە لەم پەیامەدا باسی هــەیە بە جۆرێکی وا نووسرایەوە کە هەرچی وشەی (الله)یە لـــە لاپەڕەکانیدا لە ئاستی یـــەکتر دەرچوو بوون ، تاکو ئـــەم لایەنـــەی ئیعجـــازی قورئان پیشانی ئەوانە بدات کە لە مەسەلەی ئیعجازی قورئاندا هەر لەوەندە تێ‌دەگەن کە بە چـــاو ببینـــن • خۆشـــــنووسی بـــەناوبانگ حامیـــدی ئامێـــدی - خوا لێی خۆش بێ - بە خەتە جوانەکەی خۆی دانەیەکی لەبەر ئەو قورئانە نووسی‌یەوە کە ئەو =

خۆی درایێو ، ئەویش بـــە ڕێکوپێکی بە کارەکەی خۆی هەڵساو جزمێکی تەواوی قورئانی تا بڵێی بـــە جوانی نووسی ٠ بەڵام لەبەر ئەوەی خۆی لای وابوو کە لە باری گوزەرانەوە لە تەنگانەدایە ، ئەوا بە بێ ئەوەی ئێمەش پێی بزانین پـــەنای بردەبەر وەکیلیی دەعوای ئەموئەو لە دادگاکاندا ، کاتێکی زانی زللەیەکی تری میهرەبانیی لێدرا ٠ ئەویش ئەوەبوو کـــە ئـــەو بەنجەیەی قورئانی پیرۆزی پێدەنووسی ، چەمییەوە ! ئێمەش لەبـــەر ئەوەی ئاگاداری ئەو کارەی ئـــەو نەبووین ، ئەوا سەرمان سووڕدەماو نەمانزانی هۆی ئەمەی بەسەر پەنجەیدا هات چییە ٠ تا وای لێکـــرد نەتوانێ لە خزمەتکردنی قورئاندا بەردەوام بێ ٠٠ لە پاشاندا تێگەیشتین کە ئەم خزمەتە پیرۆزە نایەوێ

= قوتابییانـــەی نوور نووسیبوویانەوە ٠ شـــایانی باسە : ئەم دەستنووسەی حامیدیش چەندین جار چاپ کراوەو بڵاوکراوەتەوە ٠

[وەرگێڕ]

ئەو پەنجە پاکانە تێکەڵی شتی چەپەڵ بین[8] • وەك بڵێی پەنجەکە بە زمانی حاڵ هاوار دەکات‌و دەڵێ : « دروست نییە لەم لاوە لــە نووری قورئانی پیرۆزم هەڵبکێشی‌و پاشــان بچی لەولاوە نوقمی تاریکستانی دەعواکانم بکەیت » • هەرچۆن بێ ئەمە بێداری کردەوە•

بەهەرحاڵ من خۆم لە جێی « خەلووصی » داناو لــە بریی ئــەو بەسەرهاتەکەیم گێڕایــەوە ، سەیید حەققیش وەك ئەو وایە •• جا ئەگەر بەمەی کە لــە وەکیلی خــۆی گێڕامەوە ڕازی نەبێ ، با خــۆی بەسەرهاتی ئەو زللەیە بگێڕێتەوە کە لێ‌ی‌درا •

★ **شەشەم : « سەیید بەکر »ە •**

جا لەبەر ئەوەی خۆی لێرە نییەو ، هەروەك لە بریی عبدالمجیدی برام گێڕامەوە ، ئەوا لە بریی سەیید بەکریش دەیگێڕمەوە ، چونکە وەکو یەك وان‌و ، پشت

---

(۸) چونکە دەعواکانی دادگا حەق‌و ناحەقی تیــا تێکەڵ بە یەکتر دەبن • [وەرگێڕ] •

بە ئیخلاس و وەفاو برادەری یە ڕاستەقینەکەی و دامەزراویی لە خزمەتدا دەبەستم و ، دەبمە وەکیلی خۆی لە گێڕانەوەی ڕووداوەکەدا ..

هەروەك « سەید سولەیمان » و « حافظ تۆفیقی شامی » و هاوچەشنیان لە برا خۆشەویستەکان دەیگێڕنەوە :

ئەو کەسەی لە ئەستەمبووڵ بە چاپکردنی « پەیامی حەشر » هەڵسا ، سەید بەکر بوو ، ئنجا ویستمان پەیامی « ئیعجازی قورئان »یش لەوێ چاپ بکەین ، ئەمەش لە پێش هێنانی ئەم پیتە لاتینییانەی ئێستا . ئەوەبوو نامەیەکم بۆ ناردو تیایدا بۆم نووسی : « پارەی چاپکردنی ئەم پەیامەو پەیامەکەی تریشت بۆ دەنێرین » . بەڵام کاتێ لێکیدابووەوە کە پارەکە دەکاتە « ٤٠٠ » لیرەو ، دەیشیزانی من لە هەژاری یەکدام ، ئەوا ویستبووی بە پارەی خۆی چاپی بکات ، ئنجا بە خەیاڵیدا هاتبوو کە من ڕازی نیم ئەو

پارەکە بدات .. بەم جۆرە نـەفسی لە خشتەی بردو دەستی بە چاپکردنی پەیامەکە نەکرد . لە ئەنجامی ئەم بیرکردنەوەیەی ئەودا زیانێکی گەورە لە خزمەت- کردنی قورئان کەوت .. پاشان کە دوو مانگ بەسەر ئـەمەدا تێپەڕی ، (٩٠٠) لیرەی لێدزرا ! ئـەمەش زللەیـەکی میهـرەبانی بوو ، کـە لـە بەرامبەر سستی کردنیـەوە لـە کـارەکـەیدا لێیدرا . لـە خواداواکارین ئەو سامانە لەدەستچووەی بـە خێرو سەدەقە بۆ بنووسێ .

★ حەوتەم : « حافظ تۆفیق »ە .

کە بە نازناوی « شامی » بەناوبانگە : وا خـۆی بەسەرهاتەکەیتان بۆ دەگێڕێتەوە :

بەڵێ : من بە چەند کارێکی وا هەڵسام کە لـە خزمەتکردنی قورئان سستیان کـردمەوەو ، لـە ئەنجامی ئـەمەیشەوە زللەم خـواردو ، بـەوپـەڕی بێگومانیشەوە دڵنیام لەوەی کە ئـەو زللەیەم بـەو هۆیەوە لێدرا . چونکە ئەو کارانەی کـە پێیـان

هەڵسام و لەو خزمەتە سستیان کردمەوە ، لە ئەنجامی هەڵەو نەزانینم بوو لە بیرکردنەوەو بۆچوونەکانمدا .

زللەی یەکەم :

کاتێ مامۆستا نووسینەوەی قورئانی پیرۆزی بەسەرماندا دابەش کرد ، من نووسینەوەی سێ جزمم بەرکەوت ، چونکە خواوەند نیعمەتی خۆشنووسیی خەتی عەرەبیی وەك نووسینی خەتی قورئانی پێبەخشیوم . جا شەوق و خۆشیی نووسینەوەی قورئان لە نووسینەوەی پەیامەکان سستیان کردمەوە ، جگە لەوەی کە هەندێ لە خۆبایی بوونم لەمەوە تووش بوو ، چونکە لەم کارەدا (خۆم لە هاوەڵەکانم بە پێشکەوتووتر دەژمارد) بەهۆی ئەوەی کە هیچ پێویستییەکم لە خۆمدا شك نەدەبرد بە هیچ کەسێ سەبارەت بە نووسینی خەتی عەرەبی ، بە ڕادەیەکی وا کە کاتێ مامۆستا ویستی لە بارەی نووسینی خەتی عەرەبییەوە هەندێ ئامۆژگاریم بکات ، بە لەخۆبایی بوونەوە وتم : « ئەمە ئیشی منە .. دەیزانم ..

پێویستم بە پێ‌وتن نییە ! » • لە ئەنجامی ئەم هەڵەیەمدا زللەیەکی میهرەبانیم چەشت • ئەوەیش ئەوەبوو کە نەمتوانی بگەمە پلەی هاوەڵەکانم لە نووسینەوەدا ، چونکە ئەوان لە جوانیی نووسینەوەکەدا پێشم کەوتن • منیش سەرم لەمە سووڕدەماو دەموت : خۆ من پێشیان کەوتبووم ، دەی بۆ وا دواکەوتم ؟ •• بەڵام ئێستا تێدەگەم کە ئەوەی من سەرم لێی سووڕدەما ، بریتی بوو لە زللەیەکی میهرەبانیی خواوەند ، کە کەرامەتی خزمەتکردنی قورئان لێ‌ی‌دام • چونکە ئەم خزمەتە لە خۆبایی‌بوون قبوول ناکات •

زللەی دووهەم :

لە وڵاتەکەدا خۆمم بە غەریب دەزانی [٩] ، بەڵکو لە ڕاستیشدا غەریب بووم • جا بۆ نەهێشتنی بێزاریی غەریبی ، تێکەڵیی کەسانێکم کرد کە بە هۆی دنیا لەخۆیان بایی بووبوون ، ئیتر لەوانەوە فێری ڕیاکاری بووم • جگە لەوەش ، بە بۆنەی گوێ‌نەدانم بە

---

(٩) : چونکە خەڵکی شامە [وەرگێڕ] •

دەستووورە گرنگەکەی مامۆستا سەبارەت بە قەناعەت و ئیقتیسادەوە ، هەژاری و دەست کورتی سەری تێ کردم - ئەمەش سکالای حاڵ نییە - هەرچەندەش مامۆستا ئاگاداری ئەم شتانەی کردم ، بگرە هەندێ جاریش سەرزەنشتی دەکردم ، بەڵام - بە داخەوە - نەمتوانی لەم گێژاوە خۆم دەرباز بکەم • وا داوای لێبوردن لە خوای گەورە دەکەم •

جا ئەم دوو حاڵەتەی باسم کردن ، شەیتانەکانی جینی و ئینس دەرفەتیان لێوەرگرت و ، خزمەت کردنم بۆ قورئان سستی ڕووی تێ کردو ، بەم هۆیەوە زللەیەکی توندوتیژم خوارد ، بەڵام هی میهرەبانی بوو • ئیتر بەبێ هیچ گومانێك دڵنیا بووم لەوەی کە ئەم زللەیە لەوێوە هاتووە ، زللەکەش بەم جۆرەی خوارەوە بوو :

هەرچەند بۆ ماوەی هەشت ساڵی ڕەبەق نووسەرەوەی پەیامەکانی نوور بووم و مامۆستا دەیوت و من دەمنووسین و تێکەڵی یەکی ئەوام لەگەڵ ئەم پەیامانەدا

هەبوو ، بەڵام ـ بە داخەوە ـ لە نوورو ڕووناکیی ئەو پەیامانە ئەوەندەم دەست نەکەوت کە ئەوانی تر لە ماوەی هەشت مانگدا دەستیان دەکەوت • جا منو مامۆستا ـ هەردووکمان ـ سەرمان لەم کارە سووڕدەماو دەمانوت : بۆ دەبێ وابێ ؟ واتە : بۆچی ڕووناکی حەقیقەتەکانی قورئان تێکەڵی زودڵم نابن ؟ •• زۆر بە دوای هۆکانی ئەم کارەدا گەڕاین ، وا ئێستا بەوپەڕی بێگومانییەوە دەزانین کە :

ئەو حەقیقەتانە یەکپارچە نوورو ڕووناکین ، دیارە « ڕووناکی » لەگەڵ « ڕیا » و « کلکە لەقێ بۆ ئەمو ئەو »دا کۆ نابنەوە ، هەر لەبەر ئەم هۆیەش بوو ڕووناکییەکان لێم دوورکەوتنەوەو ، سەبارەت بە من وەك شتێکی نامۆیان لێهات ••

لە خوای گەورە داواکارم ئیخلاسی تەواوم لە کارکردندا پێبەخشێو ، لە « ڕیا » و « زەلیلبوون لەبەردەم ئەهلی دنیا » بمپارێزێ •

تکا لە هەموشتان دەکەم ـ بە تایبەت مامۆستا ـ

که به کوڵ دوعام بۆ بکەن •

پڕ قسوور

حافظ تۆفیقی شامی

★ **هەشتەم : « سەیرانی »یە •**

ئەم برایە هاوشانی خەسرەوەو ، یەکێکە لە قوتابی یە زیرەکو چالاکەکانمەو ، لەوانەیە کە زۆر دەوشتاقی پەیامەکانی نوورن •

ڕۆژێکیان ڕەئیی قوتابییانی ئەسپارتەم وەرگرت سەبارەت بە مەسەلەی « التوافق » کە کلیلێکە بۆ نهێنی یەکانی قورئانی پیرۆزو زانیاریی پیتەکان (علم الحروف) • هەموو قوتابییان بەوپەڕی چوستو چالاکی یەوە لە گفتوگۆکەدا بەشداریان کرد ، ئەم نەبێ • بەم بەشداری نەکردنەش ڕانەوەستا ، بەڵکو لەبەر ئەوەی بایەخی بە شتی تر دەدا ، ئەوا دەیویست منیش والێ بکات واز لەو حەقیقەتانە بهێنم کە عیلمی یەقینم پێیان هەیە • پاشان نامەیەکی توندوتیژی وەهای بۆ ناردم کە لە دەروونەوە زۆر کاری تێ کردمو ،

لەبەرخۆمەوە وتم : داخی گرانم ئەم قوتابی‌یە وریایەم لەدەست دەرچوو • هەرچەندەش ویستم مەسەلەکەی زیاتر بۆ ڕوون بکەمەوە ، بێ‌سوود بوو ، چونکە بابەتەکە شتی‌تری تێکەڵ بوو بوو • لە پاش ئەمە زللەیەکی میهرەبانی‌ی لێ‌دراو ، نزیکەی ساڵێك چووە بەندیخانەوە •

★ نۆهەم : « حافظ زوهدیی گەورە »یە •

ئەم برایە سەرپەرشتیی ئیشوکاری قوتابییانی نووری شاری « ئەغراص »ی دەکرد • بەڵام وەك بڵێی بەو پلەو ڕێزە بەرزەی‌کە قوتابییانی نوور هەیانەو بە بۆنەی پەیڕەوی‌کردنیان بۆ سوننەتی پیرۆزو خۆپاراستنیان لە بیدعەت ، دەستیان کەوتووە ، ڕازی نەبوو و حەزی‌کرد ئەم پلەیەی لای ئەهلی دنیا دەست‌بکەوێ • لەبەر ئەوە فەرمانبەری‌یەکی لە دنیاپەرستان وەرگرت کە بریتی بوو لە : « فێرکردنی بیدعەتێکی خراپ » • بەڵێ ئەم فەرمانبەری‌یەی گرتە ئەستۆی خۆی • بەمەش هەڵەیەکی گەورەی کرد ،

کە پێچەوانەی مەسلەکی ئێمەیە ، چونکە مەسلەکمان بریتییە لە شوێنکەوتنی سوننەتی پیرۆزی پێغەمبەر - صلی اللّه علیه وسلم .

پاشان زللەیەکی تا بلێی سامناکی خوارد ، چونکە ڕووداوێکی وای بە سەردا هات کە نزیك بوو ئابڕووی خۆیو کەسوکاری بە جارێ ببات . ئەم ڕووداوە - بە داخەوە - حافظ زوهدیی بچووکیشی گرتەوە ، هەرچەند شایانی ئەم زللەیە نەبوو .

لە خوا داواکارین ئەم ڕووداوە دڵتەزێنە وەك عەمەلیاتێك وابێت بۆ دڵوەدەروونیو ، دڵی لە دنیا دوور بخاتەوەو ، وای لێبکات کە تەنها لە پێناوی خـوادا هەڵبسێ بە کارکردن بۆ قورئانی پیرۆز ، تاکو لـە قیامەتدا سوودی پێبگەیەنێ .

★ **دەهەم : « حافظ ئەحمەد »ە .**

ئەم برایە بۆ ماوەی سێ ساڵی ڕەبەق پەیامەکانی نووری دەنووسییەوەو لـە ڕووناکییەکانی ئـەم پەیامانەی هەڵدەگۆزیو ، بەوپەڕی خۆشەویستییەوە سەرگەرمی ئـەم کارەی خۆی بوو . پاشان تێکەڵی

ئەهلی دنیا بوو بەو نیازەی لە ئازاریان ڕزگاری ببێو ،
بتوانێ قسەی باشیان پێ ڕابکەیەنێو ، هەندێکیش
پلەوپایەیان لا پەیدا بکات . ئەمە سەرەڕای ئەوەش کە
حەزی دەکرد سەبارەت بە ئیشوکاری دنیاو
گوزەرانەوە هەندێ دەست فراوانی پەیدابکات ، ئیتر
ئەو شەوقەی جارانی کز بوو و دنیاویستانیش لەم
لایەنەوە سوودیان لە لاوازیی ئەم بینی . لە ئەنجامی
ئەمەدا سستی ڕووی کردە کارەکانی لە خزمەتکردنی
قورئانداو ، ئنجا پاش ئەمە دوو زللەی بەیەکەوە
لێدرا :

یەکەمیان ئەوەبوو : کە هەرچەند دەستکورت
بوو ، بەڵام خێزانەکەی پێنج کەسیتری زیادکرد ،
ئنجا بە ڕاستی کەوتە تەنگانەی گوزەرانەوە .

دووهەمیان ئەوەبوو : کە هەرچەندە ئەم مرۆڤێکی
هەستناسك بوو و ، هیچ قسەیەکی لە کەس قبووڵ
نەدەکرد ، کەچی بێئەوەی بە خۆی بزانێ بوو بە
داردەستی تەڵەکەبازان ، بە ڕادەیەك کە بە تەواوی

پلەوپایەکەی خۆی لەدەست داو ، وای لێهات زۆر کەس دەنگیان لێدابڕیو بەم جۆرە هاوەڵیتیی ئەوانی لە دەست دەرچوو ..

بەهەرحاڵ ، لە خوا داواکارین لە ئێمەو ئەویش خۆش ببێو ، یارمەتیی بدات لەو بێئاگاییە بێدار بێتەوەو بە باشی لە هەموو شتێ تێبگاتو بگەڕێتەوە بۆ ئەرکی خۆی لە خزمەتی قورئاندا .

★ یازدەهەم :

لەوانەیە لەوەی دەینووسین ڕازی نەبێ ، لەبەر ئەوە لێرەدا هیچی لەبارەوە نانووسین .

★ دوازدەهەم : « غالبی موعەللیم »ە .

ئەم برایە بەوپەڕی ڕاستیو ئیخلاسەوە لە نووسینەوەی پەیامەکاندا خزمەتگوزاریی تا بڵێی گەورەو زۆری کرد و ، لە بەردەم هیچ گیرو گرفتێکدا با زۆر گەورەش بووبێت ، لاوازیی نەنواندو ، زۆربەی کات ئامادەی دەرسەکان دەبوو و لەوپەڕی شەوقو بایەخدانەوە گوێی ڕادەگرتو ، پەیامەکانیشی

بۆ خـۆی دەنووسی‌یەوە بگرە ، هـەموو وتەکان «سۆزلەر »ی بۆ خـــۆی‌و ، « مەکتووبات »یشی بۆ یەکێکی‌تر بە پارە نووسی‌یەوە • مەبەستیشی لـەم نووســــینەوەیەدا بڵاوکـــردنەوەی پەیامەکان لـە شارەکەیداو ڕێنموونی کردنی برادەرانی خۆی بوو •

پاش ئەمە ، بە هۆی چەند خەیاڵ‌و ختوورەیەک کە سەری تێ‌کردبوو ، لە کارکردن سست بووەوە و وەکو جارانی هەڵنەسا بە بڵاوکردنەوەی پەیامەکان • بەم جۆرە ڕووناکیی ئەم پەیامانەی لە بەرچاوی خەڵکیدا داپۆشی •

کتوپڕ ڕووداوێکی توندو تیژی پڕ لـە ئازاری بەسەرداهات ، کە بۆ ماوەی ساڵێکی تەواو بە هۆیەوە لـە خەفەتدا بوو ، جاران بە بۆنەی بڵاوکردنـەوەی پەیامەکانەوە چەند فەرمانبەرێك دوژمنایەتیان دەکرد ، بەڵام دوای ئەم ڕووداوە ژمارەیەکی زۆری ستەمکار بوون بە دوژمنی • بەم جۆرە چەند برادەرێکی ئازیزی لەدەست دا •

★ سیانزەهەم : « حافظ خالید »ە •

وا خـۆی بەسەرهاتەکەیتان بۆ دەگێڕێتەوە •

کاتێ بەوپەڕی شـەوق و حەماسەتەوە خەریکی نووسـینی مسوەددەکانی پەیامەکـانی نوور بووم • وەزیفەیەکی بەتاڵ ، کـە پێش‌نوێژیی مزگـەوتی گەڕەکەکەمان بوو ، لە ئارادا بوو • جا لەبەر ئەوەی زۆرم حەزدەکرد جبەو مێزەری زانایانە لەبەر بکەم ، ئەوا بە جۆرێکی کاتی لە کار سستبوومەوەو لاوازی ڕووی‌کردە هیممەت و شەوقم لە خزمەتی قورئانداو ، بـەم جۆرەو بـە هۆی نەزانیمـەوە لـە مەیدانی خزمەت‌گوزاریی قورئان کشامە دواوە •• کاتێکم زانی زللەیـەکی میهرەبانیم بـە پێچەوانەی مەبەستەکەم چەشت •

چونکە هەرچەندە « مفتی » بەڵێنی زۆری دامێ لەو وەزیفەیە دام‌بمەزرێنێ و ، هەرچەندەش زووتر نزیکەی نۆ مانگ ئـەم وەزیفەیەم دیبوو ، کـەچی مەبەستەکەم نەهاتەدی و لە کردنەبەری جبەو عـەمامە بێ‌بەش کرام •

ئیتر دڵنیابووم لەوەی کە ئەمزللەیە لە ئەنجامی ئەو کەمتەرخەمی یەم بوو کە لە کارو خزمەتی قورئانی پیرۆزدا کردم • چونکە جاران لە کاتی دەرسـدا مامۆستا بە تایبەتی ناوی منی دەهێنا ، جگە لە هەڵسانم بە نووسینەوەی مسوەددەکان • جا کشانەوەم لە مەیدانەکە ، بە تایبەتی لە نووسینەوەی مسوەددەکان ، ئەوانی خستە ئازارو ناڕەحەتی یەوە •

بەهەرحاڵ ، سوپاس تەنها بۆ خوای گەورە کە تێی گەیاندین چ زیانێکمان کردووە بە بۆنەی ئەم سستبوونەمان لە کارکردنداو ، هانی داین جارێکی تر بچینەوە ناو ڕیزی کارگوزارانی خزمەتی قورئانو فێری کردین کە ئەم بانگەوازە پیرۆزەی قورئان بانگەوازێکی چەندە بەرزەو ، ئنجا باوەڕمان پەیداکرد کە ڕابەرێکی گەورەی وەك گەیلانی پشتگیری کارەکەمانەو ، وەکو مەلائیکەت دەبێتە پاسەوانی ئەم بانگە پیرۆزە •

بەندەی هەرەلاواز
حافظ خالید

★ **چواردەهەم : بریتی‌یە لە « سێ » زڵڵەی میهرەبانی کە لە « سێ » مستەفا ناو دران .**

یەکەمیان : « مستەفا چاویش »ە .

ئەم برایە خزمەتی مزگەوتە بچووکەکەی گرتبووە ئەستۆ . نەوت کردنە سۆپەو ئامادەکردنی شقارتەش ، لەماوەی هەشت ساڵی ڕەبەقدا ، ئەم پێی هەڵدەستاو ، وەك دوایی زانیمان پارەی هەموو ئەمانەی لە گیرفانی خۆی دەدا . ئنجا لە نوێژی جەماعەت ، بە تایبەتی لە شەوانی جومعەدا ، مەگەر کارێکی زۆر پێویست ناچاری بکردایە ، دەنا هەرگیز دوانەدەکەوت .

ڕۆژێکیان یەکێ لە ئەهلی دنیا دەرفەتی لە دڵپاکی ئەم وەرگرتبوو و پێی‌وتبوو : « بە حافظ فلان بڵێ ـ کە یەکێکە لە نووسەرانی پەیامەکانی نوور ـ مێزەرەکەی لەسەر دابگرێ ، پێش ئەوەی ئازار بدرێ، بە جەماعەتی مزگەوتیش بڵێ بە دزی‌یەوە

بانگ نەدەن »(١٠) •

ئـەو مرۆڤـە دنیـاییی‌یە بێ ئاگایـە نەیدەزانی گەیاندنی ئەم هەواڵە بە لای یەکێکی ڕۆحبەرزی وەك مستەفا چاویشەوە کارێکی قورسە • بەڵام مستەفا لەبەر دەروون‌پاکیی خۆی هەواڵەکەی گەیاندبوو ••

هەر ئەو شەوە لە خەودا مستەفام دی ، هەردوو دەستی پیس بووبوون‌و لـە پشت سـەری قایمقامەوە دەڕۆیشت‌و بە یەکەوە دەهاتنە ژوورەکەم !

بۆ بـەیانی پێم‌وت : برام مستەفا ! ئەمڕۆ کێت دیوە ؟ لـە خـەوما تۆم دی هەردوو دەستت پیس بووبوون‌و لە پشت سەری قایمقامەوە دڕۆشتی ؟

---

(١٠) مەبەست ئەوەیە ئـەوان دوو بانگیان دەدا • یەکەمیان بە ئاشکراو بە شێوە بیدعی‌یەکەی کە سەپێنرابوو • دووهـەمیان بە دزی‌یەوەو بـە شێوەی شەرعی لەناو مزگەوتەکەدا •

[وەرگێڕ]

وتی : ئەی داخی گرانم ! کوێخاکە قسەیەکی پێڕاگەیاندم کـــە بە خاوەنەکەی بگەیەنم ، منیش نەمزانی چ فێڵێکی تێدایە •

هەر لـەو ڕۆژەدا هەندێ نەوتی بۆ مزگەوت هێنابوو و ، بە پێچەوانەی جاران ، دەرگای مزگەوت ئەو ڕۆژە کرابووەوە و بزنێك ڕۆشتبووە ناو حەرەمی مزگەوتەوەو جێی بەرماڵەکـــەمی پیس کردبوو • ئنجا یەکێکیتر ویستبووی ئـــەو جێگایە بشوات ، هیچی دەست نەکەوتبوو نەوتەکە نەبێ • ئـــەویش بێئەوەی بۆنی نـــەوت بکات بـــە ئەوی زانیبوو و بەرماڵەکەی پێشۆردبوو ، بە پاشماوەکەشی ئەوپشێنی دەوروبـــەری مزگـــەوتی کـــردبوو ! وەك بڵێی مزگەوتەکە بـــە زمانی حاڵ بـــە « مستەفا چاویش » دەڵێ :

« لەمەولا پێویستمان بە نەوتی تۆ نییە ، چونکە هەڵەیەکی گەورەت کرد » •

هەست نەکردنی ئەو کەسەش بە بۆنی نەوتەکە ئاماژەیە بۆ ئەم قسە مەعنەوی‌یەی مزگەوتەکە . بگرە ئەو ڕۆژە و شەوی جومعەی پیرۆزیش مستەفا نەیتوانی بەشداریی نوێژی جەماعەت بکات ، هەرچەندەش هەوڵی دابوو بێت و بەشداری بکات .

ئاشان بە چەشنێکی پاک و بێ گەرد پەشیمان بووەوەو ، بە دڵێکی بە کوڵەوەو پاڕانەوەی زۆرەوە داوای لێبوردنی لە دەرگانەی خوای گەورە کردو - سوپاس بۆ خوا - بەم جۆرە دڵپاکی و عیبادەت پاکیی دەست کەوتەوە .

دوو مستەفا ناوەکەی تر .

یەکەمیان : « مستەفا ئونلی »یە ، کە لە قوتابی‌یە چالاکەکانەو ، ئەوی تریان : هاوەڵە بە وەفاکەیەتی ، کە « حافظ مستەفا »یە .

لەو کاتەدا بە قوتابییانم ڕاگەیاندبوو کە نامەوێ لە جەژندا هیچ کەسێ سەرم لێبدات ، مەگەر تاکە

کەسی • چونکە چاودێری و تەنگ پێ هەڵچنینی ئەهلی دنیا لەو کاتەدا لەسەرم زۆر توند بوو • کەچی دەبینم کتوپڕ سێ کەس بەیەکەوە شەوهاتن بۆ لام و ، ئەگەر باری کەش بۆ سەفەر لەباربێ ، ئەوا دەشیانەوێ بەیانی شەبەق بڕۆن • ئیتر نە من و نە سولەیمان و نە مستەفا چاویش هیچ تەگبیرێکمان بۆ حەزەر کردن نەکردو ، هەریەکەمان ئەم کارەی خستبووە ئەستۆی ئەوی ترەوە ••

بە هەرحاڵ ، ئەوان پێش نوێژی بەیانی خواحافیزییان لێ کردین و ڕۆشتن •• ئەوەبوو زللەکەیان لێدرا • ئەویش بریتی بوو لە تۆفێکی سەختی ئەوتۆ کە بە درێژایی ئەو زستانە شتی وامان نەدیبوو و دوو سەعاتی خایاند • ئێمەش خەمی ئەوان دایگرتین و دەمانوت ڕزگاریان نابێ • ئەوەندە خەفەتم بۆ خواردن بۆ کەس وا خەفەتم نەخواردووە• پاشان ویستم سولەیمان بنێرم بۆ هەواڵ زانینیان

- چونکە حسابی تەگبیری حەزەرکردنی نەکرد -
بەلام مستەفا چاویش وتی :

ئەگەر سولەیمان بڕوات ، ئەویش لەوێ گیردەخواو نەتوانێ بێتەوە ، ئنجا منیش دەبێ بچم بە دوایداو لەوێ دەمێنمەوە .. وە هەروەها ..

لەبەر ئەوە کارەکەمان دایە دەست خواوەندی گەورەی بە تواناو ، هەمووشمان بە یەکدەنگ وتمان :

« **توكلنا على الله** » .

★ ★ ★

لێرەدا پرسیارێك دێتە پێش ، ئەویش ئەمەیە :

« ئەو بەلاو موسیبەتانەی دێنە ڕێگەی برا تایبەتەکان و برادەرەکانت ، تۆ بە تەمێ کردنی پەروەردگاری و زللەی گلەییان لەقەڵەم دەدەیت ، بە هۆی سستیو کەمتەرخەمی کردنیانەوە لە خزمەت کردنی قورئاندا ، دەی خۆ ئەوانەی دوژمنی

خزمەت‌کردنی قورئان‌و دوژمنی ئێوەن ، بەوپەڕی خۆشی‌و ئاسایش ژیانیان لێ‌دەگوزەرێ ، ئیتر بۆ ئەوەی هاوڕێی قورئانە زللەی لێ‌دەدرێ ، بەڵام دوژمنەکەی هیچی تووش نابێ ؟ » .

وەلام :

پەندێکی پڕ لە دەرس‌و عیبرەتی پێشینان دەڵێ : « الظلم لا یدوم ، والکفر یدوم »(١١) . جا هەڵەی خزمەت‌گوزارانی قورئان ، وەك ئەوە وایە ستەمیان لەو خزمەتە کردبێ . ئنجا ئەگەر ئەو خزمەت‌گوزارانە وریابن ، ئەوا خێرا بۆ ڕێگای ڕاست دەگەڕێنەوە .. بەڵام دوژمن تەنها لە پێناوی گومڕاییدایە کە لە دژی قورئان‌و خزمەتی قورئان ڕادەوەستێ‌و ، ئەو لە سنوور دەرچوونەی کە بەرامبەر خزمەتی قورئان دەیکات - بە خۆی بزانێ یان نا - لە ڕیزی کوفرو

---

(١١) واتە : ستەم بەردەوام نابێ ، بەڵام کوفر بەردەوامە [وەرگێڕ] .

زندیقێتی‌دایه .. جا لەبەر ئەوەی کوفــر شـتێکی بەردەوامە ، ئەوا زۆربەی کافران بـەم زوویی‌یە زللەیان لێ نادرێ . چونکە هەروەك ئـەو کەسانەی تاوانی بچووکیـن کردبێ ، هـەر لە « قـەزا » و « ناحیه »کاندا سزا دەدرێن ، بەڵام ئەوانەی تاوانی گەورەیان کردووە بۆ دادگا گەورەکانی « جـەزا » دەبرێن .. هەروەك ئەمە وایە ، هەر بەو جۆرەش ئەو هەڵە بچووکانەی ئیمانداران‌و هەوڕێیانی قورئان دەیکەن ، یەکسەرو بە زوویی هەر لە دنیادا بەشێك لە سزاکەی دەچێژن . تاکو ببێتە کەفارەتی ئەو هەڵەو گوناهانەیان‌و بە تەواوی پاکیان بکاتەوە لێی .

بەڵام تاوانی گومڕایان ، ئەوەندە گەورەیە کە ئەم دنیا کــەم‌و کورتە جێگای تۆڵە لێسەندنەوەی ئەوانی تیا نابێتەوە . لەبەر ئەوە تا کاتی هاتنەپێشەوەی جیهانی هەمیشەیی ئەودنیاو دادگای گەورەی ئەوێ ، مۆڵەت دەدرێن . تاکو عەدالەتی پڕ لــە دادگەریی

خواوەند تۆڵەیان لێدەسێنێتەوە • لەبەر ئەوە زۆربەی جار لەم دنیایەدا سزا **نادرێن** •

ئەو فەرموودە پیرۆزەی پێغەمبەر – صلی الله علیه وسلم – کە دەفەرموێ : « الدنیا سجن المؤمن ، وجنة الکافر »(١٢) ئاماژەیە بۆ ئەم حەقیقەتەی باسمان کرد • واتە مرۆڤی ئیماندار هەندێ سزای کەمتەرخەمی‌یەکانی هەر لەم دنیایەدا وەردەگرێ • کەواتە دنیا سەبارەت بەم ، جێگەی سزاو تۆڵەسەندنەوەیە ، سەرەڕای ئەوەی کە هەر ئەم دنیایە سەبارەت بەو لەچاو ئەو نیعمەتانەی لە بەهەشتدا خوای گەورە بۆی ئامادەکردووە ، ئەشکەنجەو بەندیخانەیە • بەڵام کافران لەبەر ئەوەی بە هەمیشەیی لە ئاگری دۆزەخدان ، هەندێ پاداشتی کردەوەکانیان

---

(١٢) رواه مسلم وابن ماجه والترمذي واحمد عن ابي هريرة • بڕوانە مسلم « ٢٩٥٩ » • واتە : دنیا بەندیخانەی ئیماندارو ، بەهەشتی مرۆڤی کافرە • [وەرگێڕ] •

لەم دنیایەدا وەردەگرن‌و ، سزای تاوانە گەورەکانیان بۆ قیامەتی هەمیشەیی هەڵدەگیرێ‌و ، دنیا سەبارەت بەوانەوە جێگای نیعمـــەت‌و خۆشی‌یە • دەنا مرۆڤی ئیماندار هەر لەم دنیایەدا ئەوەندە لەزەت‌و نیعمەتی مەعنەویی دەست دەکەوێت کە بەختەوەرترینی مرۆڤ دەستی ناکەوێ ، کەواتە لە ڕاستیدا مرۆڤی ئیماندار هەر لەم دنیایەدا زۆر لە مرۆڤی کافر بەختەوەرترە • وەك بڵێی ئیمـــانی مرۆڤی ئیماندار وەك بەهەشتێکی مەعنەوی وایـــە لـــە ڕۆحیداو ، کافرێتی‌ی مرۆڤی کافریش وەك دۆزەخێکی مەعنـــەوی وایـــە لـــە ماهییەتی‌دا •

سبحانك لا علم لنا الا ما علمتنا انك انت العليم الحكيم •

سەعیدی نوورسی

پەیامەکانی نوور بە کوردی :

خوێنەری بەڕێز !

تا ئێستا ئەم پەیامانەی خوارەوە بە کوردی دەرچوون :

١ ــ پەیامی بیماران ١٩٨٤ .
٢ ــ پەیامی پیران ١٩٨٤ .
٣ ــ وتە بچووکەکان ١٩٨٥ .
٤ ــ سرووشت ١٩٨٦ .
٥ ــ لە بارەی مەلائیکەت و ژیانی دواڕۆژەوە ١٩٨٧ .
٦ ــ پەیامی ڕەمەزان ١٩٨٧ .
٧ ــ حیکمەتی خۆپەنادان لە شەیتان ١٩٨٧ .
٨ ــ پەیامی ئیخلاس و برایەتی ١٩٨٨ .
٩ ــ ئەم پەیامەی بەردەستت .

چەند پەیامێکی تریش بەڕێوەن ، بە یارمەتیی خوای میهرەبان ، ڕێگای چاپ و بڵاوکردنەوە دەگرنەبەر .

« وەرگێڕ »